

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Передбачається дослідити вплив занять іншими видами спорту на здоров'я студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Бойко О.О. Особливості використання спортивних ігор, як засіб збереження здоров'я людини / О.О.Бойко, В.М.Маслов, Л.Г.Гришко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2012. –Т.1. -№102. – С. 31-33.
- 2.Драчук А.І. Оптимізація фізичного виховання студентів вищих закладів освіти гуманітарного профілю: Автореф. дис. кандидата наук з фіз. виховання і спорту 24.00.02 / Львівський держ. інст. фіз. культури. – Львів, 2001. 2 20 с.
- 3.Кирильченко С.М. Дослідження у студентів індивідуальних мотивів і потреб до занять фізичною культурою та спортом / С.М.Кирильченко, А.О.Аркуша // Теорія і методика фізичного виховання: [наук.-метод. журн.]. – 2007. - №12 (38). – С. 35-41.
- 4.Козіброцький С.П. Оцінювання навчальних досягнень студентів на заняттях із фізичного виховання / С.П.Козіброцький // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: [зб. наук. пр.]. – Луцьк: Вежа, 2009. - №1 (5). – С. 18-21.
- 5.Мусхаріна Ю.Ю. Волейбол та емоційне здоров'я студентів педагогічного університету / Ю.Ю.Мусхаріна, С.О.Чернобай // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: [наук.-метод. журн.]. – Харків: ХДАДМ. 2013. - № 7. – С. 34-38.
- 6.Abramov S.A. Voleibol u fizichnomu vihovanni studentiv / S.A.Abramov, V.I.Kuzminova // Visnik Chernigivckogo derjavnogo pedagogichnogo universitetu. Pedagogichni nauki. Fizichne vihovannia ta sport. 2011. – Т.1/ – № 91. –S. 12-14.
- 7.Beliaev A.V. Voleibol: ucheb. dlia vishih ucheb. zaved. / A.V.Beliaev, M.V.Savina/ – М.: Fizkultura i sport. 2006. – 360 s.
- 8.Guba V.P. Voleibol v universitete. Teoreticheskoe i uchebno-metodicheskoe obespechenie sistemi podgotovki studentov v sportivnom klube / V.P.Guba. –М.: Sovetskii sport. 2009/ – 164 s.
- 9.Lubicheva L.N. Teoretiko-metodologicheskie i organizatorsrie osnovi formirovania fizicheskoi kulturi studentov: Avtoref. dis. d-ra ped. nauk. –М.: Gzoliŭk, 2002. – 40 s.
10. Furmanov A.G. Podgotovka voleibolistov / A.G. Furmanov. – Minsk: MET. 2007. – 329 s.

УДК 378:796

Борейко Н. Ю.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

СТРАТЕГІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В НТУ «ХПІ»

Досліджено проблему розробки стратегічного плану розвитку спеціальності «Фізичне виховання». Проаналізовано більш 15 джерел з проблем підготовки фахівців фізичної культури та спорту. Визначено чинники, що впливають на розвиток спеціальності «Фізичне виховання» та розглянуто основні напрями реформування підготовки фахівців в галузі фізичної культури та спорту. Стратегія розвитку спеціальності «Фізичного виховання» повинна бути спрямована на: а) Створення нових навчальних планів; б) Створення умов для розширення вибору студентів; в) Посилення наукової роботи зі студентами; г) Покращення матеріально-технічного та методичного забезпечення; д) Забезпечення взаємодії кафедри з роботодавцями; е) Підготовку сучасного фахівця, здатного створити робоче місце в сфері ФВС, здатного самостійно вести широкий спектр діяльності в різних аспектах даної сфери; ж) Розробку спеціальних засобів самостійного навчання студента.

Ключові слова: стратегія підготовки, фахівці з фізичної культури та спорту, чинники розвитку, напрями реформування.

Борейко Н. Ю. Стратегия подготовки специалистов в области физической культуры и спорта в НТУ «ХПИ». Исследована проблема разработки стратегического плана развития специальности «Физическое воспитание». Проанализированы более 15 источников по проблемам подготовки специалистов физической культуры и спорта. Определены факторы, влияющие на развитие специальности «Физическое воспитание» и рассмотрены основные направления реформирования подготовки специалистов в области физической культуры и спорта. Стратегия развития специальности «Физическое воспитание» должна быть направлена на: а) создание новых учебных планов; б) создание условий для расширения выбора студентов; в) Усиление научной работы со студентами; г) Улучшение материально-технического и методического обеспечения; д) обеспечение взаимодействия кафедры с работодателями; е) Подготовка современного специалиста, способного создать рабочее место в сфере ФВС, способного самостоятельно вести широкий спектр деятельности в различных аспектах данной сферы; ж) разработку специальных рекомендаций по обучению студента.

Ключевые слова: стратегия подготовки, специалисты по физической культуре и спорту, факторы развития, направления реформирования.

Boreyko Natalia. Training strategy in the field of physical culture and sports in NTU "KPI". The problem of developing the strategic plan for the specialty "Physical Education" was researched. More than 15 sources on training specialists of physical education were analyzed. The factors affecting the development of the specialty "Physical Education" were determined and the basic directions of reforming the training specialists in the field of physical education were reviewed. The government should solve the problem of building a modern Ukrainian education in accordance with the highest international standards. In terms of higher education reform that needs makeover content, is the role of a student -who is not a passive object of the educational process, but is active a subject who is actively involved not only in solving various teaching tasks, but in their performances. As a result, changing the role of the teacher, will meet high demands on his personal qualities, methodological training and professional culture. 1. Strategy of specialty "Physical

education" should be directed to: a) Creation of new curricula; b) Creating conditions for expanding selection for students; c) Strengthening the scientific work with students; d) Improving logistical and methodological support; e) Ensure cooperation department of employers. Specialty should work on modern training specialist who can create jobs in the area FVS, and being able to independently manage a wide range of activities in various aspects of this field. 2. The current stage of development of the education system makes the task of specialty "Physical Education" as the educational system, which represents a definite structure, and has a clear focus, "face" - "brand Polytechnic". 3. The special and high priority should be given to the development of special means of self-study student who could learn in a comfortable place, having agreed the possibility of contact with the teacher. This requires significant strengthening work on Internet resources.

Key words: strategy training, specialists in physical culture and sport, development factors, direction of reform.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Підвищення інтересу до фізичної культури та спорту як потужних чинників розвитку держави та суспільства, важливість участі в змаганнях українських спортсменів та економічна перспективність проведення світових та європейських змагань створює великий попит на фахівців в галузі фізичної культури та спорту. При цьому, цих фахівців необхідно готувати до вирішення складних нестандартних професійних завдань - зміцнення здоров'я різних верст населення, організації спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів, проведення змагань різного рівня, створення спортивних клубів та організації фізичної культури та спорту в умовах безперервного розвитку суспільства. Кафедра фізичного виховання НТУ «ХПІ» веде підготовку фахівців в галузі фізичної культури та спорту та постійно вдосконалює цей процес відповідно до вимог держави та розвитку фізичної культури та спорту. За цей час накопичено великий досвід підготовки. Але впровадження Закону «Про вищу освіту» (2014) вимагає подальшого удосконалення підготовки, розробки нової стратегії подальшого розвитку спеціальності «Фізичного виховання» відповідно до цього Закону та усіх вимог суспільства. Роботу виконано відповідно до плану НДР кафедри «Фізичного виховання» Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підготовки фахівців фізичної культури та спорту розглядалися багатьма науковцями (Л.Сущенко, Б. Шиян, О. Тимошенко, Ю. Зябло, Я. Яців, І. Лапичак, та ін.). Питання модифікації змісту підготовки сучасного фахівця галузі фізичної культури і спорту відповідно до суспільних пріоритетів були розглянуті у роботах С. Мединського. У роботах І. Гринченка було проаналізовано засади впровадження інновацій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах України. Однак не вирішеною частиною досить актуального питання підготовки фахівців фізичної культури та спорту є її вдосконалення відповідно до вимог нового Закону «Про вищу освіту». Я. Яців проаналізував сторони підготовки сучасного вчителя фізичного виховання. Ю. Забіяко обґрунтував фактори, що впливають на ефективність процесу професійної підготовки майбутніх викладачів фізичної культури та спорту. В дослідженнях зазначених авторів були визначені важливі аспекти розвитку фізичної культури та спорту в умовах ринкової економіки, але сьогодні в Україні змінюються пріоритети подальшої розбудови усіх галузей, у тому числі і фізичної культури та спорту на засадах передових європейських цінностей. Це вимагає нових підходів та стратегій розвитку.

Формулювання мети – розробити стратегічний план подальшого розвитку спеціальності «Фізичне виховання». Для вирішення вказаної мети поставили такі **завдання роботи:** проаналізувати чинники, що впливають на розробку стратегії та розглянути основні напрями реформування підготовки фахівців в галузі фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розробки будь-якої стратегії необхідно враховувати всі фактори, що впливають на існування об'єкту – від глобальних до найдрібніших, тому спочатку визначимо глобальні фактори. Україна молода держава, яке утворилося на руїнах ізольованого, тоталітарного Радянського Союзу, де головними було програма партії та директиви зверху, де вирішувалися глобальні проблеми, а особистість окремої людини відсутня, де було багато бюрократії, формалізму та корупції. Сьогодні Україна обирає принципи свого розвитку і заявляє про наміри бути частиною європейського демократичного простору. У сучасній розвиненій Європі - головними цінностями бути можливість кожній людині жити гідно, реалізувати свою індивідуальність і де для цього є чесна конкуренція, свобода вибору і рівність усіх у можливостях розвиватися. Величезна кількість громадян України, які народилися, жили і працювали в Радянському Союзі, і їхні діти досі думають радянським «споживчим» свідомістю і не вміють самостійно мислити, робити вибір, чекають розпоряджень зверху, роблять все формально, не розуміють ринкових законів і не хочуть, і не вміють розвивати себе і покращувати світ навколо себе. Освіти і наука - це одні з найважливіших частин державної системи, які вважаються сферою діяльності стратегічного значення, пріоритетного розвитку суспільства і держави. І саме, освіти та наука закладають платформу для подальшого розвитку суспільства, через те, що готує нове покоління з певними цінностями і рухають держава до розвитку. Сьогодні у світі і Європі це системи, що швидко розвиваються. Метою передових освітніх систем є підготовка професіоналів, готових навчатися протягом усього життя, які вміють творчо та самостійно вирішувати проблеми і мають високий рівень відповідальності за свої рішення. При цьому провідні освітні системи дозволяють студентам робити вибір своєї індивідуальної програми освіти.

За 23 роки - система освіти в Україні не розвивалася і тільки декларувала інтеграційні процеси в європейський і світовий простір. З демократичних змін можна назвати тільки впровадження ЗНО - це дало можливість всім учням на рівних умовах вступати до ВНЗ. 1 липня 2014 Верховна Рада України прийняла дуже важливий Закон України «Про вищу освіту», який може стати механізмом реформування вищої школи. Держава повинна вирішити проблему побудови сучасної української освіти відповідно до найвищих світових стандартів і воно повинно мати гуманістичний, культурний і творчий характер. В умовах реформування вищої школи необхідні перетворення змісту, форм і методів навчання, при цьому дуже змінюється роль студента - коли він не пасивний об'єкт навчального процесу, а активний його суб'єкт, який бере активну участь не тільки у вирішенні різних дидактичних завдань, а й в їх постановки. В результаті змінюється і роль викладача, висуваються високі вимоги до його особистісних якостей, методичної підготовки та професійної культури. В НТУ «ХПІ» спеціальність «Фізичне виховання» утворилося 20 років тому завдяки величезному бажанню ініціативної групи викладачів кафедри на чолі з завідувачем професором Любієв Альбертом Ігнатійовичем і професором Лабскіром Володимир Михайловичем. Перш необхідно звернутися до історичного пошуку формули підготовки фахівців. Спочатку спеціальність замислювалася на стику фізкультурних, гуманітарних і

технічних наук. Фахівці в галузі фізичної культури повинні були викладати фізкультурні науки, а технічний профіль ВУЗу визначав відповідний аспект підготовки фахівця-політехніка. На спеціальності йде підготовка на трьох рівнях «бакалавр», «спеціаліст» і «магістр». Для всіх рівнів відповідно до державних стандартів були розроблені навчальні плани та навчальні програми з 67 дисциплін. За цей час було підготовлено більше 300 фахівців в галузі фізичної культури і спорту - це викладачі фізичного виховання, інструктори з видів спорту, тренера, директора спортивних споруд і вчені. Все це говорить про високу якість підготовки. Для створення передової системи навчання, насамперед, необхідно враховувати всі особливості нашого контингенту. За останні 6 років через скорочення числа бюджетних місць і впровадження системи ЗНО змінився контингент студентів у напрямі збільшення загальної кількості студентів (з 20 до 35 студентів у групі) та істотно збільшилася кількість «контрактників» (з 5 до 20 чоловік в групі). Сьогодні на спеціальності більше 50% - це студенти контрактної форми навчання (а у них низький рівень підготовки зі школи і вони не вміють вчитися). Також, від року до року, збільшується кількість студентів, що проживають в гуртожитку, і, тих, хто має додаткову зайнятість. Серед студентів велика кількість – це спортсмени високої кваліфікації, які більше половини навчального часу проводять на змаганнях і спортивних зборах. Всі перераховані групи студентів вимагають індивідуального підходу і створення нових різнорівневих програм формування професійних компетенцій студентів. Нові навчальні програми повинні давати можливість студентам будувати індивідуальну траєкторію розвитку. Повинні бути розроблені нові курси, що враховують всі перетворення в системі фізичної культури і спорту, всі потреби студентів, а також необхідно розробляти і вводити нові актуальні дисципліни за вибором студентів, які дозволять їм розширити особисті переваги. При цьому зміст дисциплін повинен відповідати реальним умовам сучасного та майбутнього соціально-економічного розвитку суспільства, бути спрямований на формування управлінських компетенцій.

Наступним важливим компонентом розвитку спеціальності, це посилення наукової роботи зі студентами спеціальності. І вже з першого курсу необхідно починати залучати студентів до науково-дослідну роботу. Давати керівника і тему для досліджень, за якою буде накопичуватися матеріал і до випускної роботи вже буде накопичено досвід з наукової роботи. Для вирішення цього завдання необхідно укомплектувати наукову лабораторію новим сучасним обладнанням. Для збільшення інтересу студентів важливо також обладнати кабінети сучасною оргтехнікою та вдосконалити методичне забезпечення спеціальності. Найближчим часом необхідно розробити та «розкручувати» бренд «політехніка». Цьому може сприяти введення елементів вільного вибору та дистанційної освіти, залучення до освітньої діяльності видатних наших випускників. Наприклад, практично корисним буде проведення відкритих лекцій, брифінгів, конференцій з головою найбільшого у Харкові спортивного клубу «Рекорд» - О. Кайдашем, який є випускником нашої спеціальності на тему практичного менеджменту фізкультурно-спортивних послуг. Своім досвідом у сфері професійного спорту міг би поділитися МСМК з баскетболу О. Печеров, який відіграв 3 роки в найуспішнішою спортивної професійній Лізі світу, також призер Олімпійських ігор МСМК зі стрільби з лука О. Сердюк і багато інших випускників спеціальності. Необхідними є зустрічі з випускниками, які закінчили аспірантуру і захистили дисертацію. Це дозволить підвищити зацікавленість магістрів в продовженні навчання та їх бажання займатися науково-дослідною роботою.

Необхідно зробити акцент на забезпеченні цілеспрямованої, контрольованою, інтенсивної самостійної роботи студента, яка дозволить вчитися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем через телефон, інтернет, електронну пошту, а також особистий контакт. Для реалізації цих напрямів розвитку необхідно вжити організаційні заходи: 1. Направити свої сили на розробку спеціальних засобів самостійної роботи студента. Для цього можна активно використовувати інтернет-технології. 2. Необхідно підготувати фахівця, який буде займатися «розкруткою» сайту спеціальності, постійно оновлювати і розміщувати новини, методичні матеріали, інформацію про викладачів, їх блоги. Рушійною силою освітнього процесу завжди є відповідальний і авторитетний викладач. Необхідно сконцентрувати зусилля в напрямку підготовки такого викладача, для чого потрібно відбирати студентів у процесі навчання, вишукуючи їх сферу інтересів в рамках майбутньої професії і пропонувати їм потенційні напрямки їх майбутніх досліджень, систематично готуючи від бакалавра до кандидата наук. Наприклад, кожен викладач повинен визначити свого підопічного, брати участь з ним у написанні статей, посібників, брати участь у конференціях для налагодження контактів з іншими вузами в науковій та методичній сферах. І останнє, дуже важливо працювати з роботодавцями, визначаючи сучасні вимоги до фахівців.

ВИСНОВКИ

Таким чином, стратегія розвитку спеціальності «Фізичного виховання» повинна бути спрямована на: а) Створення нових навчальних планів; б) Створення умов для розширення вибору студентів; в) Посилення наукової роботи зі студентами; г) Покращення матеріально-технічного та методичного забезпечення; д) Забезпечення взаємодії кафедри з роботодавцями; е) Підготовку сучасного фахівця, здатного створити робоче місце в сфері ФВС, здатного самостійно вести широкий спектр діяльності в різних аспектах даної сфери; ж) Розробку спеціальних засобів самостійного навчання студента.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бальсевич В. К. Основные параметры прогноза качественных характеристик специалиста отрасли «Физическая культура и спорт» / В. К. Бальсевич, Л. И. Лубышева // Довузовская подготовка как этап развития кадровой инфраструктуры в отрасли «Физическая культура и спорт» : сб. науч. тр. / под ред. В. В. Кузина, Н. Н. Чеснокова, И. М. Быховской. – М. : СпортАкадемПресс, 2001. – С. 28–71.
2. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності учителів фізичної культури: дис. канд. наук з фізичного виховання та спорту : 24.00.02 / Данилко М.Т. – Луцьк. 2000. – 170 с.
3. Забіяко Ю. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту / Ю. О. Забіяко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наукових праць. – 2013. – № 2 (22). – С. 16-19.
4. Магин В. А. Модернизация системы профессиональной подготовки специалистов по физической культуре и спорту на основе инновационных технологий: автореф. дис. ... докт. пед. наук / В. А. Магин. – М., 2006.
5. Мединський С.В. Модель сучасного фахівця фізичної культури й спорту як основа його професійної підготовки у вищих навчальних закладах / С.В. Мединський // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – №6 (8). – 2010. –

Всеукраїнська науково-практична конференція „Освіта в інформаційному суспільстві: філософські, психологічні та педагогічні аспекти”. – Суми : СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – С. 340-347.

6. Jaciv J. Profesiina pidgotovka fahivciv fizychnoi kultury I sportu / J. Jaciv // Fizychny, sport I kultura zdorovja u suchasnomu suspilstvi : zb. nauk. pr. – Luck, 2012. – № 3(19). – S. 115-117

7. Ebel RG. Far beyond the shoebox: fifty years of the National Athletic Trainers' Association / RG Ebel - New York, NY: - 1999.

8. National Athletic Trainers' Association. The facts about certified athletic trainers and the National Athletic Trainers' Association. [Web document]. Dallas, TX: The Association, 2006. [cited 29 Dec 2006]. <<http://www.nata.org/consumer/docs/factsaboutathletictrainers.pdf>>.

УДК 618. 177 – 036. 82/85

Бугаєвський К. А.
Запорізький державний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ТРУБНО-ПЕРИТОНЕАЛЬНОМУ БЕЗПЛІДДІ

В статті подані результати практичного використання комплексної програми фізичної реабілітації у пацієнток репродуктивного віку з трубно-перитонеальним безпліддям. Визначенні особливості та об'єм застосування таких методів, як гінекологічний масаж, ЛФК, спеціальні вправи Кегеля. Подані результати та оцінка ефективності використаного на практиці запропонованого відновлювального комплексу.

Ключові слова: гінекологічний масаж, вправи Кегеля, репродуктивний вік, трубно-перитонеальне безпліддя, фізична реабілітація.

Бугаевский К. А. Особенности применения физической реабилитации при трубно-перитонеальном бесплодии. В статье поданы результаты практического использования комплексной программы физической реабилитации у пациенток репродуктивного возраста с трубно-перитонеальным бесплодием. Определены особенности и объем применения таких методов, как гинекологический массаж, ЛФК, специальные упражнения Кегеля. Поданы результаты и оценка эффективности использованного на практике предложенного обновительного комплекса.

Ключевые слова: гинекологический массаж, упражнения Кегеля, репродуктивный возраст, трубно-перитонеальное бесплодие, физическая реабилитация.

Bugaevsky K. The application features of the physical rehabilitation at tubal-peritoneal infertility. The article contains data on infertility in Ukraine and abroad. According to the official statistics, in recent years, Ukraine has 12.3 million women; the incidence of infertility in couples of reproductive age is 10-15%. Today Ukraine is considered infertile every 4th marriage, which is about 1.5 million men and women. Among the various components of female infertility tubal-peritoneal factor considered one of the leading causes. According to leading experts it is 30-74% of all cases of female infertility. Significant role in the etiopathogenesis of tubal-peritoneal infertility surgery play a variety of diagnostic manipulation of the pelvic organs that contribute to the occurrence of adhesive process. In these pathological changes in the physical rehabilitation should be conducted physical therapy, psychological and social rehabilitation at all levels of the rehabilitation process, taking into account individual pathology course of each patients using a rich arsenal of modern methods of rehabilitation. In the restored fertility in the tubal-peritoneal infertility are among the leaders practical use of comprehensive physical rehabilitation program in patients of reproductive age. There are the features and scope of application techniques such as pelvic massage, exercise therapy, special Kegel's exercises in the article. The results and evaluation of efficiency used in practice the proposed rehabilitation complex. In a study attended by 28 women aged 23 to 38 years (mean age 31,3 ± 1,3 years) with secondary tubal infertility-peritoneum. Over the next year after a course of rehabilitation became pregnant and gave birth to 7 (25%) patients, of those that were involved in the study and were offered to a comprehensive program of physical rehabilitation.

Key words: pelvic massage, Kegel's exercises, exercise, reproductive age, tubal infertility, peritoneal, physical rehabilitation.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями: Безпліддя є однією з актуальних проблем, від якої сьогодні потерпає людство. Це одна із складних сучасних медичних, соціально-економічних та демографічних проблем, як для подружжя, так і для будь-якої держави світу. Тому не дивно, що ВООЗ та ООН відносять проблему безпліддя до хвороб людської цивілізації [5, с. 436; 15, с. 11]. Згідно статистичним даним останніх років, в Україні налічується 12,3 млн. жінок репродуктивного віку, з яких близько 1 млн. є безплідними. Частота безпліддя у подружніх пар репродуктивного віку складає 10-15%. Подібний рівень безпліддя є також характерним для більшості європейських країн [2, с. 6; 13, с. 152]. На сьогодні в Україні безплідним вважається кожне четверте подружжя, а це близько 1,5 мільйона чоловіків та жінок [2, с. 6]. З численних наукових досліджень достовірно встановлено, що безпліддя виникає під впливом значної кількості внутрішніх та зовнішніх факторів. Тому можна стверджувати, що безпліддя у жінок є не самостійним захворюванням, а є поширеним поліетіологічним симптоматичним комплексом інших захворювань організму [2, с. 12; 4, с. 43; 13, с. 153]. Серед різноманітних складових жіночого безпліддя трубно-перитонеальний фактор вважається однією з головних причин. За даними провідних фахівців він складає 30-74% від всіх випадків жіночого безпліддя (В. П. Сметник, В. Г. Тумілович, 2000). В ряді випадків він є результатом запальних процесів, що призводять до повної або часткової непрохідності маткових труб, внаслідок облітерації чи перегинів їх стінок, які обумовлені перитубарними і/або яєчниковими зрощеннями [10, с. 282-284; 11, с. 699]. Запальний процес маткових труб та очеревини розвивається під дією різноманітного мікробного фактора [2, с. 13; 9, с. 14]. Значну роль у етіології та патогенезі трубно-перитонеального безпліддя відіграють оперативні втручання та різноманітні діагностичні маніпуляції на органах малого тазу, що також сприяє виникненню злукового процесу [4, с. 44; 9, с. 14; 12, с.471].